[" सृष्टिज्ञान " संपादकमंडळाच्या योजनेनुरूप बनविलेला]

पारिभाषिक शब्दसंग्रह

(रसायन)

संपादकः—

डॉ. दिनकर धोंडो कर्वे,

एम्. एस्सी., पीएच्. डी.

रसायनशास्त्राचे प्राध्यापक

फर्ग्युसन कॉलेज पुणें;

सहसंपादक " सृष्टिज्ञान "

पुणें

१९४०

किंमत ६ आणे.

पारिभाषिक शब्दसंग्रह

(रसायनशास्त्र)

Abrasive-घांसणारा (५), ओरखडा आणणारा (५)
Absolute zero-पूर्ण शून्य (८), केवल शून्य (८), (९), मौलिक शून्य (८)
Absorbent-शोषक (५), (९)
Absorber-शोषक (६), (९)
Absorption-शोषण (७), (८)
Acceleration-वेगवृद्धि (५)
Acetate-दार्वित (२)
Acetic acid-दार्वाम्ल (२), काष्टाम्ल (२), अशीतिक आम्ल (३), शिरक्याचा तेजाब (५), ॲसेटिक आम्ल (८), शिरकाम्ल (८), शुक्तिकाम्ल (८)
Acetify-शिरका होणें, बनविणें (५)
Acetylene-दारिलीन (२)
Acid-अम्ल (७), (३), (५), आम्ल (८), (४), (५), (९), ॲसिड (१)
Acidic-आम्ल, आम्लयुक्त (७)
Acid sulphuric-तेजाव (१), सल्फ्यूरिक आम्ल (१)
Acidulated-ॲसिडयुक्त (१), आम्लयुक्त (१)
Acidimetry-अम्लमिती (७)
Aconite-बचनाग (५)
Actinium-ॲक्टिनियम् (१),(८),•आक्तिन (१)
Action-क्रिया (५), (९)
Activated-क्रियावान् (८), कृत्रिम शक्तिवान् (८)
Active-क्रियावान् (५), (८),(९), क्रियाशील (४), कार्यक्षम (५)
Additive process-मिश्रण पद्धति (८)
Adhesion-संलग्नता (६), विषमाकर्षण (६)
Adipic-चरबीपासून काढलेला (५)
Adjustable-विधेय (६)
Adsorption- उपशोषण (७)
Aerated water-फेनिल पेय (२)
Aerate-वायूनें अगर हवेनें भरणें (५)
Affinity-स्नेहाकर्षण (५), रासायनिक आकर्षण (५) (९)

Agate-गोमेद (५)
Agent-प्रवर्तक (६)
Agitate-ढवळणें (५), हालवणें (५)
Air-हवा (सर्व)
Albumin-बलक (२),(५), पांडुर (८), बलकीन (८), बील (५), श्वेतकल्क (५)
Albuminoid-श्वेतकल्कासारखा (५)
Alchemy-किमया (४),(५),(८)
Alcohol-अल्कोहोल (१),(३),(८), कोहल (१),(३), मद्यार्क (१),(५),(६),(८)
Alcoholometer-मद्यार्कमापक (५)
Alizarine-ॲलिझरीन (८)
Alkali-आम्लघ्न (२), अल्क (३),(६),(७), आल्कलि (५),(६),(८), कल्याब (५), क्षार (८)
Alkali metal-अल्कलि धातू (८),(९), अल्क धातू (७)
Alkalimetry-अल्कमिति (७)
Alkaline-अल्कवत् (१), अल्कधर्मी (८)
-earth अल्कयुक्त माती (१)
Alkloid-अल्कलिकल्प (५)
Allotromorphic-अनेकरूपी (७)
Allotropic-अनेकरूप (६)
Allotropic modification-रूपभेद (७), रूपांतर (३)
Allotropy-बहुरूपता(२),(३) अनेकरूपता (१),(४) बहुरूपत्व (८), अनेकरूपत्व (७)
Alloy-संकर (१),(७), धातुमिश्रण (१),(८),(९), मिश्रधातु (१),(६),(८), धातु-मेळ (६)
Alum-तुरटी (३),(५),(८),(९), फटकी (५),(८), स्फाटिक (८)
Aluminium-आश्म (३), (७), स्फट (५), (७), ॲल्युमिनम (८)
Alumina-आश्मा (३)
Amalgam-पारदमेळ (२), पारदपिष्टी (२), पारदामिश्रण (५),(६),(८),(९)
Amber-अंबर (५), तृणमाणि (५), (८)
Amido-अमोद्य (७), ॲमिडो (८)
Amino-अमोदिन (७), ॲमिनो (८)
Amino-acid-अमोदीनाम्ल (७), ॲमिनो-आम्ल (८)
Ammonia-अम्न (२), आमोद (२), अमोद (२), (७), (८), मूत्रवायू (५), अमोनिया (८), (९)
Ammonium-अमोदीय (७)

Ammonium chloride-नवसागर, (१), (६), अमोदीय हरक (६)
Amorphous-अस्फटिक (२), (४), (६), निराकृति (२), अनाकार (५), आकृति-विरहित (५), बिनरवाळ (६), (८), अरवक(७), प्रतिस्फाटिक(८), आकृतिहीन (८)
Analysis-विघटन (२), पृथक्करण (२), (४), (५), (६), (७), (९), परिच्छेद (७)
Anhydrous-जलहीन, (४), (९), निर्जल (६), विजल (६), (७), अजल (७)
Aniline-ॲनिलीन (८)
Animal charcoal-अस्थि कोकिल (२)
Anode-धनध्रुव, (२), (५), धनाग्र (८)
Anthracene-अँथ्रॅसीन् (८)
Anticathode-प्रतिऋणाग्र (८)
Antimony-अंज (५), सुरम्याची धातू (५), सुरम (७), सुरम (८)
Antipyrine-ज्वरघ्न औषध (५)
Antitoxin-विषप्रातिबंधक (८), प्रतिविष (८)
Apatite-अपाटाइट् (८)
-पाणी, (५), जल (५)
-fortis-आगपाणी (५)
Aqua regia-जलराज (२), महाद्रावक (२), आम्लराज (६)
Aqueous-जलमय (५), (९)
Arc lamp-शिखिविद्युद्दीप (२), कंसदीप (१), कमानीदिवा (१), आर्चिक्य दीप (१)
Argon-अर्गान् (१), आर्गान, (१), (९), आर्गन (५), अर्ग (७)
Arsenic-ताल (५), सोमलांतील धातु (५), सुमल (७), सोमल (८)
Arsenious oxide-सोमल (५)
Asbestos-अश्मतंतू (२), दगडी कापूस (२), तापत्राण (१), तपत्राण (७) ॲस्बेस्टॉस (८)
Ash-रक्षा (५), भस्म (५)
Asphalt-डामर (५)
Assay-पारखणें (५), कस लावणें (५)
Assimilate-जिरवणें (५), पचन करणें (५), आत्मीकरण (८)
Association-संश्लेषण (७)
Asymmetrical-तिरबागडा (८), असमप्रमाण (८), (९)
Asymmetry-असाम्मितता (५)
-ate-इत (५)
-ation-ता (५)

Atmosphere–वातावरण (५), (६), (८)
Atom–परमाणु (१), (२), (४), अणु (३), (६), अणुक (१), (७), (५), (६), (८), (९), (७)
Atomic number–परमाणु-अंक (८), मूलतत्त्वाचा अनुक्रम (८) परमाणु-क्रमांक (८), (९)
-weight–लवभार (१), (३), (७), परमाणुभार (१), (४), (८), (९), अणु-भार (१), परमाणुगुरुत्व (१), परमाणुभारांक (१)
Atomizer–कणकारक (८)
Auto-fermentation–स्वयंविपाक (८), आपोआप आंबणें (८)
Axis–अक्ष (८)

Baking powder–भर्जतचूर्ण (२)
Balance–तराजू (५), कांटा (५), (८) ताणकांटा (६), दाबकांटा (६) तोलकांटा (७), तोलनी (७)
Barium–बेरियम् (१), (८), (९), भार (५), भारद (७)
Barium sulphate–बेरियम सल्फेट (८), भारद गंधित (७)
Barometer–भारमापक (५), वायुभारमापक (६), (८)
Base–अल्क (२), आम्लघ्न (२), भस्म (१), (३), (४), (५), (६), (८), पद (६), (७), धातू (७), बेस (८), (रंगाचा) मुख्य घटक (८)
Basic–भास्मिक (१), (४), (९), भस्मधर्मी (१), आम्लसंयोगी (१), बेसिक (१), पदधर्मी (७)
Battery–विजेरी (२), (८), विद्युद्‌घट (८)
Bauxite–बॉक्साइट (१), (८)
Beaker–चंचुपात्र (२), (६), पंचपात्र (४), चोंचपेला (७)
Bell jar–हंडी, (१), (२), (४), (८), हांडिका (२), घंटाकार पात्र (१)
Benzine–बेंझिन (१), (८)
Beryllium (or Glucinum)–विदुर (५), (७), बेरिलियम् (८)
Bi-acid–द्व्यम्ल (५)
Bi-carbonate–द्विधार्विक (१), बायकार्बोनेट (९)
Bismuth–बिस्म (५), बिस्मथ् (५), (८), बिस (७)
Bi-sulphate–द्विधा गंधिक (३)
Bitumen–डांबर (१)
Bituminous coal–डांबरी कोळसा (१)
Bivalent–द्विमूल्य (५), (९), द्वैधाशक्ति (५)
Black sulphide of mercury–कज्जली (३)

Blast furnace-वाऱ्याची भट्टी (८), झोताची भट्टी (८)
Blasting gelatine-स्फोटक जेलॅटीन (८)
Bleach-ओपवणें (८), (९)
Bleaching-विरंजन (७), रंगहरण (७)
-powder-विरंजक चूर्ण (२), (६), ओपपूड (५), (९), ओपवण्याची पूड किंवा भुकटी (८), रंगहारी पूड (८)
Blend-मिसळणें (८), मिश्रण करणें (८)
Blow-pipe-बंकनळी (२), बंकनाल (२), फुंकणी (१), फुकनळी (७)
Blue vitriol-मोरचूद (३), (६)
Body-पदार्थ (३)
Boiling point-उकळण्याचा बिंदु (१), उत्कलन बिंदू (१),(८), उत्कलन-सीमा (२), विप्लवन सीमा (२), विप्लव बिंदू (७)
Bond-बंध (५), भुज (७)
Borax-टाकणखार (१), (३), बोरॅक्स, (१), (८), सोहागा (१), सवागी (१)
Boron-टंक, (५), (७), बोरॉन (८)
Brass-पितळ (८), (९)
Brew-गाळणें (५)
Brimstone-गंधक (५)
Brine-मिठवणी (५)
Bromine-स्तंभ (५), ब्रोम (७), ब्रोमीन (८), (९)
Bronze-कांसें (८)
Brucine-काजऱ्याचा सत्वांश (५)
Bulb-फुगा (५), चंबू (५)
Burette-मोजनळी (१),(२), (६), द्रवमापिका (१),(६), (७), द्रवमापक नालिका (५), ब्युरेट (९)
Burner-ज्वालामुख (३), जाळमुख (७), दिवा (८),(१), ज्वालक (२), जाळणी (१), जालक (१), (६), (७),
Burning-दहन, (४), (९)
Butyric acid-ब्युटिरिक आम्ल (८)
By-product-दुय्यम पदार्थ (१), (४), उपफल (१), (९), उपपदार्थ (८)

Cadmium-काद्‌म (५), कंद (७), कॅड्मियम् (p)
Caesium-नीलांक (७), श्याम (५), सेसियम् (८)
Caffeine-कॅफिन (८)
Calcination-मारण-क्रिया(४), भाजणें(१), भस्मीकरण(१),(७),(५), मारणें(५)

Calcite–खटिका (३), खडू (३), रांगोळीचा दगड (८)
Calcium–खट (३), कॅलशियम (१), चुनखडीचें द्रव्य (१), कॅल्शम (८), खट (५), (७), (८)
-carbonate–चुनखडी (१), (९)
-cyanamide–खटकनामिद (२)
-oxide–कळीचा चुना (१)
-sulphate–खट गंधित (७)
Calibration–ग्राहकशाक्तिमापन (५)
Calibrate–प्रमाणबद्ध करणें (८)
Calomel–कॅलोमेल (३), (८), रसकापूर (१)
Calorific intensity–उष्णताप्रखरता (८)
-value–उष्णतामूल्य (८), उष्णदशक्ति (८)
Calx–भस्म (२)
Camphor–कापूर (८)
Canal rays–धनाकिरण (८), किरणधारा (८)
Cane sugur–इक्षुशर्करा (३), (८), ऊस-साखर (३)
Capacity–समावेशन (६), ग्रहणशक्ति (६)
Capillary attraction–केशाकर्षण (८)
Carbide–कार्बाइड (१), (८), (९)
Carbohydrate–जलार्व (८), कार्बोहैड्रेट (८)
Carbon–अर्व (३), (७), (८), कर्ब (५), (६), (८), कार्बान (५), कार्बन (८), (९)
Carbonate–कर्बित (२), (७), कार्बोनेट (१), (८), आर्विक (३), (७)
Carn dioxide–कार्बन डायॉक्साइड (८), (९), कर्बद्विप्राण्यक (७)
Carbonic acid–कर्बिकाम्ल (१), कॅर्बॉनिक आम्ल (१), (८)
Carborundum–कार्बोरंडम् (१), (३), कुरुंद (३)
Casein–केसीन (८), दुधाचा छन्ना (८), दधीन (८)
Cast iron–बीड (३), (८), ओतीव लोखंड (८)
Catalysis–योगवाही क्रिया (५), सुयोजन (१), निदेशन (७)
Catalytic–योगवाही (५), (१)
Catalyst–योगवाही पदार्थ (२), मध्यस्थ (१), (८), (९), सुयोजक (१), साहित्यकारी (१), निदेशक (विक्रियानिदेशक), (३), (७), सहाय्यक (४), (८)
Cathode–ऋणध्रुव (२), (५), ऋणाग्र (५), (८)
Cathode rays–ऋणाग्रीय किरण (८), ऋणकिरण (८)
Caustic–दाहक (१), (२), (५), (६), क्षार (३), (६), (७), क्षारक (१), (६), (७)

Caustic potash–पोटॅशचा अल्क, (८), दाहक पोट्याश (८)
Cell–विद्युद्घट (५)
Celluloid–सेल्युलॉइड (१), (८), कचकडी (१), (८)
Cellulose–काष्ठीर (२), (७), (८), काष्ठीक (१), काष्ठीद (१), सेल्युलोज (७), (८), तंतू (८)
Cement–जलमृत्स्न (२), लुकण (१), संधानक (१)
Ceramics–घटानिर्मिती (१), कुलालकला (५)
Cerium–श्रीक (५), सेरियम् (८), सीर (७)
Chain reactions–मालाक्रिया (१), क्रियामाला (१)
Chalk–खडू (८), चुनखडी (८), (९)
Charcoal–लोणारी कोळसा (८), (९)
Chemical affinity–रासायनिक प्रीति (१), रासायनिक आकर्षण (१)
–change–रासायनिक फेरफार (४), विक्रिया (७)
–constitution–रासायनिक घटना (८)
–energy–विक्रियातेज (३), रासायनिक शक्ति (८)
–reaction–विक्रिया (३), (४), (७), रासायनिक क्रिया (१),(४),(८),(९)
Chemicals–रसायनें (८)
Chemistry–रसायन (३), रसायनशास्त्र (१), (५), (७), (८), (९)
China clay–चिनी माती, (सर्व)
Chlorate–हरित (२), (७), क्लोरेट (८),(९)
Chloric acid–हरिकाम्ल (७), क्लोरिक आम्ल (९)
Chloride–हरिद (२), हरक (३), (७), हरद (७), क्लोराइड (८)
Chlorine–हर (३), (५), (७), (८), क्लोरीन (८)
Chlorite–हरित (७), क्लोराइट् (८)
Chloroform–क्लोरोफॉर्म (८)
Chlorophyll–हरिद्रव्य (२), (८), हरिम (८), क्लोरोफिल (८)
Chlorous acid–हरिताम्ल (७)
Chrome liquor–क्रोम लिकर (८)
Chromium–रंज (३), (७), क्रोमियम् (१), (८), (९), क्रुम (५)
Cinnabar–हिंगूळ (६)
Citric acid–लिंबिकाम्ल (३)
Classification–वर्गीकरण (८)
Clay–शाडूची माती (५), (९)
Coagulate–गोठणें (५), विरजणें (५), साखळणें (५)
Coagulation–किलाटन (७)

Coal-कोळसा (३), (८), अश्मकोकिल (२)
Coal-tar-कोळशाचें डांबर (८)
Cobalt-कोबाल्ट (१), (८), (९), कोबल्ट (५), कोह (७)
Cocaine-कोकेन (८)
Coefficient-गुणक (३), (८)
Coil-वेटोळें (८)
Coke-निर्धूम कोकिल (२) कोक (३), (८), लोणारी कोळसा (१)
Colloid-प्रतिस्फाटिक (५), (८), कलिल (७)
Colorimeter-वर्णमापक (८), रंजकतामापक (५)
Colour-वर्ण (८), रंग (८)
Colouring matter-रंगद्रव्य (८)
Columbium-कोलंब (५), कलंब (७), कोलंबियम् (८)
Combination-संयोग (१), (३), (७), (८), मीलन (१), मिलाफ (१), जुळणी (१), जोडणी (१), संयोजन (१), (७)
Combined-संयुक्त (७), (८)
Combining proportion-संयोगी गुणोत्तर (७), (९)
Combining weight-संयोजन भारांक (५), ग्रासमान (७)
Combustion-ज्वलन, (१), (३), (४), (६), (७), (८), (९)
—heat of-ज्वलनोष्म (१), ज्वलनोष्णता (८)
Combustible-दाह्य (६), जळणारा (६)
Complex salt-संकृत लवण (७)
Component-घटक (१), (३), (७), (८), भाग (१), अंश (१), पद (१).
Composition-घटना (१), (४), (६), (७), (८), (९) रचना (१), जुळणी (३)
Compound-संयुग (१), (२), (३), (४), (६), (७), संयुक्त (१), (६), (८), रासायनिक संमेलन (५)
Concentrate-तीव्रता वाढवणें (५)
Concentrated-संहत (७), तीव्र (८), निविष्ट (८), आटीव (८)
Concentration-निविष्टता (१), (८), (९) संहति (१), (७)
Concurrent-समकालीन (७)
Condensation-थिजणें (१), गोठणें (१), घनीभवन (१), (८), घनीकरण (१), सांद्रीभवन (१), द्रुहण (५), (१)
Condenser-शीतक (१), (२), (३), (५), (८), (९), शीतकयंत्र (१), गोठणयंत्र (१), द्रुहक (५), गारठाण (६)
Conductivity-वाहकता (६)
Congeal-थिजणें (५), गोठणें (५)

Conical flask-लोटी (७)
Consecutive-क्रमिक (७)
Conservation-सातत्य (१), चिरधर्म (१), अविनाशित्व (४)
Constant-स्थिरपद (५), (९)
Constitution-रचना (५), घटना (७)
Constitutional formula-घटनादर्शक समास (७)
Continuous-अखंड (८)
Copper-ताम्र (सर्व), तांबें (८)
Copper pyrite-मोरपंखी (७)
Copper sulphate-ताम्र सल्फेट (८), (९), मोरचुद (८), ताम्र गंधित (७)
Cork borer-बुचाची वेधणी (७), बुच वेधण (७)
Corrosive-दाहक (४)
Corrosive sublimate-रसकापूर (३)
Critical temperature--द्रवांतिक तपमान (७), चांचल्योष्णमान (८)
Corundum-वैदूर्य (८)
Crack-तडकणें (८), तिडकणें (८)
Crucible-मूस (सर्व)
Crude oil-कच्चें तेल (८)
Crystal-रवा (१), (३), (८), रवक (१), (३), (७), स्फटिक (१), (४), (५), (६), (८), (९), मणि (१)
Crystalline-रवाळ (३), (७), (८), स्फटिकरूप (८), (९)
Crystallization-रवाळणें (१), (६), (७), रवकबंधन (१), (७), स्फटिकीभवन (१), (२), (४), (६)
Cubic-घनाकृति (८)
Cyanide-कनिद (२), कबनत्रिद (२), सायनाइड (९)
Cycle-चक्र (१), (३), आवर्तन (१), फेरा (१)

Decantation-ओतण्याची क्रिया (४), निथळणें (६)
Decarbonisation-विकर्बीकरण (५)
Decay-विकृति (८), विकृत होणें (८)
Decompose-आंबणें (२),विघटणें (२), विघटण करणें (५), पृथक्करण करणें(८)
Decomposition-विघटन (१), (३), (४), (५), (७),(९), वियोजन (१),(३),(७), विघटना (४), विच्छेदन (१), पृथग्भवन (१), पृथक्करण (१)
Deflagrating spoon-जाळणी (२), (४), जाळपळी (६), (७)
Dehydration-निर्जलीकरण (५)

Deliquesce-क्लेदन (७), चिघळणें (७)
Deliquescent-वितळणारा (५), विद्राविष्णु (५), द्रवणशील (२), चिघाळ (३), पाझरणारा (४), (९), क्लेद (७), चिघळट (७)
Desiccator-कोरडा करडा (३), शोषणपात्र (५), (९), सुकठाण (७), कोरडें भांडें (७)
Denitrifying-नत्रसंयुग विघटक (२)
Develop-(प्रतिमा) व्यक्त करणें (२)
Developer-संवर्धक (८)
Determination-परिच्छेद (७)
Dew point-अतिसेचन बिंदू (८)
Dextrine-खळ (२), गोंद (२), सिंद्रक (५),
Dextrose-द्राक्षशर्करा (५), दक्षिणशर्करा (८), दक्षिणहस्ती शर्करा (८)
Dialysis-हंसक्रिया (५), चर्मपृथक्करण (५), त्वग्भेदन (७)
Diamond-हिरा (सर्व)
Diastase-सत्वशर्कारिका (२), डायास्टेज् (८)
Dibasic-द्विभस्मिक (५)
Diffussion-अभिसरण (४), (५), (६), (८), (९), अंतःप्रसरण (१), व्यतिकर (१), (६), (७), व्यतिकरण (१), (७), प्रसारण (५)
Dilute-विरल (१), (३), (७), सौम्य (४), (५), (८), विलीन (१), (५),(८),(९), पातळ (१), असंहत (१), (७), प्रजल (१), (७), कमजोर (१), कमघांस (७)
Dimorphous-द्विविधाकृति (७)
Discharge-निर्जागृति (८)
Disintigration-विघटन (१), अवक्रांति (१)
Displacement-उच्चाटण (७)
Dissociation-विभाजन (१), विघटन (१), (९), विदलन (१), पृथक्करण (१), (८), विश्लेषण (७)
Dissolve-विरघळणें (५), (७), (८), विरणें (५)
Distill-उर्ध्वपातन करणें (५), (१), (४), (६), (८), (९), उफाळणें (३)
Distillation-उत्पातन (१), (३), (६), (७), उर्ध्वपातन (४), (६), (८)
Distillation- (दारू, तेल इत्यादि) गाळणें (८)
-destructive-निर्वात उर्ध्वपातन (४)
Distilled-उत्पातित (७), उर्ध्वपातित (८), (९)
Distilling flask-बकपात्र (७)
-vessel-उफाळणी (७)

Divalent–द्विमूल्यक (१), द्विशाक्तिक (१), (५), द्विसंयोगी (८)
Double decomposition–द्विगुण विघटन (२), दुहेरी विघटन (४), उभय भेद (६), (७)
Double salt–दुहेरी लवण, (७)
Drop funnel–थेंब गळणी (३)
Dry cell–कोरडी विजेरी (८)
Ductile–तन्य (६)
Dynamite–डायनामाइट (८), सुरुंगाची दारू (८)

Effervesce–फसफसणें (७)
Effervescence–फुलारणें (६), फसफसणें (६)
Effervescent–फसफसणारा (५)
–Drink–फेनिल पेय (२)
Effloresce–फुलारणें, भुगाळणें (७)
Efflorescent–फुलणारा (२), (४), (९), भुगाळ (३), (७), फुलार (७)
Electric arc–शिखि विद्युत्
–cell–विजेरी (२), विद्युद्घट (२)
Electricity–विद्युत् (८). वीज (८)
Electric wave–विद्युल्लहरी (८)
Electro-chemical equivalent–वैजिक रासायनिक समांक (१), विद्युद्रासायनिक सममूल्य (?)
Electrode–वैजिक प्रस्थ (७), प्रस्थ (७). वीजायक (७), विद्युदाग्र (८)
Electrolysis–वैजिक विघटन (?), विद्युत्पृथक्करण (१), (६), (८), विद्युद्विच्छेदन (१), (५), (८), विच्छेदन (७)
Electrolyte–विद्युद्विच्छेद्य (१), (५), विद्युद्विच्छेदनद्रव्य (१ , विच्छेद्य (७), विद्युद्रसायन (८), (९)
Electron–अणीय (५), ऋणकण (८), इलेक्ट्रॉन (८)
Element–मौल (१), (२), (४), (६), (७), मूलद्रव्य (१), (३), (५), (६),(७),(८), मूलपदार्थ (१), मूलतत्त्व (५), (८), (९)
Emanation–निस्सृत द्रव्य (८), उत्सर्ग (८)
Emery–हलका कुरुंद (२), एमरी (१), कुरुंदाचा चुरा (१)
Emmission spectrum–उत्सर्ग वर्णलेख (८)
Empirical formula–प्रयोगसिद्ध सारणी (५)
Emulsion–पायस्थ (८), पायस (७)
Emulsified–पायसित (७)

Enamel–मीना (२), जिल्हई (२)
Enamelled vessel–मीन्याचें भांडें (७)
Endothermic–उष्मग्राही (७), उष्णताशोषक (८), अंतरोष्ण (८)
Enzyme–विपाचक (२), फेनकद्रव्य (५), फेनोत्पादक (५), विपाककारी पदार्थ (८), एन्झाइम (८), विपाकप्रवर्तक (८)
Equation–समीकरण (सर्व)
Equilibrium–समतोलपणा (१), समतोलन (१), समतोल स्थिति (१), समतोलत्व (१), (८), (९), सांस्थिति (१)
–dynamic–गतिजन्य स्थैर्य (१)
–static–स्थितिजन्य स्थैर्य (१)
Equivalent solution–समानयोगी विद्रव (७)
–weight–तुल्यबल वजन (४), सममूल्य (१), एकमूल्यक (१), संयोगीभार (१), संयोगभारांक (५)
Erbium–अर्ब (५), अर्बियम् (८)
Essence–अर्क (८)
Evaporate–वाफरणें (४), उडून जाणें (१), वाफ होणें (१)
Evaporating vessel–वाफराळें (७)
Evaporation–वाफरक्रिया (४), बाष्पीभवन (१), (४), (८), (९), उडणें (१), उत्प्लवन (१)
Ether–ईथर (८)
Eudiometer–वायुशुद्धिमापकयंत्र (५), वायुमापक नलिका (६)
Exchange of radicals–खंडाविनिमय (७)
Exothermic–उष्मदायी (७), उष्णता-उत्सर्गक (८), बाहिरोष्ण (८)
Explosion–स्फोट (६), (८), (९)
Exposure–आविष्करण (८)
Extract–अर्क काढणें (५)
Extraction–निष्कर्षण (७)

Face–पृष्ठभाग (८)
Fat–चरबी (५), (८), मेद (५), (८), स्निग्ध पदार्थ (८), तेल (८)
Fatty acid–मेदाम्ल (८)
Felspar–फेल्स्फार (८)
Ferment–विपाक (२), (५), मंडक (१), मंड (१), (५), विरजण (१), फेण (५), फेनोत्पादक (५), विपाकप्रवर्तक (५),(क्रियापद) आंबणें (७), विरजणें (७)

Fermentation–विपाकक्रिया (४), फेसवण (८), फेनायन (८), आंबणें (८), फसफसणें (८)
Ferricyanide–लोहकनिद (२), फेरिसायनाइड (९)
Filter–गाळणी (२), (८), शोधनी (२), चाळणी (१), गाळणें (५), (६)
Filter press–दाबाची गाळणी (८)
Filtrate–गळण (३), गाळित द्रव्य (४), गलित (१), (७), गळणा (७)
Filtration–गाळणें (३), (९), गाळण्याची क्रिया (४), गालन (७)
Ferric–लोहिक (७), फेरिक (९)
Ferrous–लोहित (७), फेरस (९)
Fine chemicals–सूक्ष्म रसायनें (८)
Fire clay–भट्टीची माती (७)
Flame–ज्योत (सर्व), ज्वाला (८)
Flash-light–भपक्याचा उजेड (८)
Flask–चंबू (४), (६), (७), शिशी (५), बाटली (५), कुपी (५)
Flint–चकमकी गार (२)
Fluorspar–फ्ल्युअरस्पार (८)
Fool's gold–सुवर्णमाक्षिक (३)
Fluid–प्रवाही (५)
Fluoride–प्लुषक (७), फ्लुओराइड (९)
Fluorine–प्लुष (७), प्लव (५), फ्लुओरीन (९)
Forceps–चिमटा (७)
Formaldehyde–फॉर्मॉल्डिहाइड (८)
Formic acid–पिपिलिकाम्ल (५), फॉर्मिक आम्ल (८)
Formula–सूत्र (१), (२), (६), (८), सारणी (२), समास (१), (३), (६), (७), संकेत (४), (६)
Fossil–अश्मीभूत अवशेष (५)
Fractional–भागशः (८)
Freezing point–गोठण्याचें उष्णमान (८), घनीभवनबिंदु (८), (९), थिजण्याचा बिंदु (५)
Frequency–आवृत्ति संख्या (८), कंपसंख्या (८)
Fructose–फलशर्करा (८)
Fuel–जळण (८), सर्पण (८)
  -gas–जळणवायु (३)
Fuller's earth–मुलतानी माती (१)

Fuming cupboard–धुराडी कपाट (३)
–sulphuric acid–तीव्रतर गंधकाम्ल (८)
Funnel–नसराळें (१), (३), (९), चाडी (१), (६), पुनेल (१), (६),
Furnace–भट्टी (२), (८), अंगारकोष्टी (२)
Fusion–द्रवण (७)

Gadolinium–गाद्दोलीन (५), गॅडोलिनियम् (८)
Gallic acid–गॅलिक आम्ल (८)
Galium–गाल्ल (५), गल (७), गॅलियम् (८)
Galvanize–जस्ताळणें (७)
Garnet–गोमेद (३), (८)
Gas–वायु (सर्व), बाष्प (५), (कोळशाचा) गॅस (८)
–holder–वायुदाणी (३)
–jar–नळकांडें (३), (९)
--liquor–वायुद्रव (८)
–mask–वायुमुखवटा(८), विषारी वायूंपासून संरक्षण करण्याचा मुखवटा (८)
Gelatin–सरस (५), जेलॅटिन (८), (९)
Germaniun–शार्मण्य (५), जर्माण (७), जर्मॅनियम् (८)
Gland–ग्रंथी (८), पिंड (८)
Glass–कांच (सर्व)
Glaze–झिलई (८), चकाकी (८)
Globulin–पिंडीर (८)
Glucose–द्राक्षशर्करा (२), (८), मधुशर्करा (२)
Glucoside–शर्करासंयुक्त
Glue–सरस (५), शिरस (५)
Glycerine–मधुमद्यार्क (२), स्निग्धशर्करा (२), ग्लिसरीन (८)
Gold–हिरण्य (३), स्वर्ण (५), (७), सुबर्ण (७), (८), सोनें (८), (९)
Graduated–अंशांकित (५)
–vessel–मोजपात्र (६)
Graph–आलेख (४), (८)
Graphic formula–वृत्तिवाचक समास (७)
Graphite–लेखनाश्म (२), ग्राफाइट (३), (८), पेन्सिलीचें शिसें (८)
Gravimetric–वजनविशिष्ठ (४), भाराविशिष्ट (८), (९)
–analysis–भारतः परिच्छेद (७)

Green vitriol-हिराकस (६)
Guard tube-रक्षक नालिका (५)
Gun powder-बंदुकीची दारू (८)
Gypsum-गोदंती (३), जिप्सम् (८)

Hæmoglobin-रक्तरंजक द्रव्य (५), रक्तिम (८)
Halogen-क्षारज (२), लवणज (८), हॅलोजेन (९)
Halide-क्षारिद (२), लवणिद (८), लवण (१)
Hardening-दृढीकरण (८)
Hard (glass)-अग्निसह कांच (२)
Hardness-काठिणता (१), (३), काठिण्य (१), दार्ढ्य (१), काठिणपणा (१)
Hard water-जड पाणी (३), (६), (८), कठीण पाणी (४), (८), (९)
Heat-उष्णता (सर्व)
Heater-तापवणी (७)
Heavy chemicals-जड रसायनें (८)
-hydrogen-जडोज्ज (७), जड हायड्रोजन् (८)
Heavy spar-जडस्फटिक (८)
Helium-हेलिअम् (१), (८), सौर वायु (१), सौर (५), हेल (८)
Heterogeneous-विजातीय (५), विधर्मक (५)
Hexagonal-षट्कोणी (७), षट्पैलू (८)
Histology-पिंडरचनाशास्त्र (८)
Homogeneous-समजातीय (५), संधर्मक (५)
Hormone-अंतःस्राव (८), हॉर्मोन (८)
Hydrate-उज्जित (२), जलक (२), उज्जेत (५), जलसंयुग (७), जलसंयुक्त (९)
Hydrated-सजल (७)
Hydriodic acid-हायड्रियॉडिक आम्ल (८), (९)
Hydrochloric acid-हराम्ल (७), हायड्रोक्लोरिक आम्ल (८), (९)
Hydrofluoric acid-प्लुषाम्ल (७), हायड्रोफ्लुओरिक आम्ल (८), (९)
Hydrogen-उज्ज (१), (३), (५), (७), (८), हायड्रोजन (१), (८), उदज (५)
Hydrogenation-उज्जतीकरण (१), उज्जसंयोग (८)
Hydrogen peroxide-उज्जपराप्राण्यक (७), हायड्रोजन पेरॉक्साइड (८), (९)
Hydrolysis-जलभेदन (७)
Hydrous-सजल (५)
Hydroxide-उज्जित (२), उदप्रोर्वक (३), (७), उदप्राण्यक (७)
Hygroscopic-सादली (३), जलाकर्षक (४),

Hypo–आधि (५)
Hypochlorous acid–उपहरस आम्ल (२), उपहराम्ल (७), हायपोक्लोरस आम्ल (९)
Hypothesis–गृहीतपक्ष (५), उपन्यास (५), परिकल्प (७), कल्पना (७)

–ic–क (५)
Iceland spar–शिरगोळा (८)
–ide–इद (५),–इल (५)
Ignition temperature–ज्वलनोष्णमान (८)
Immunity–निर्भयता (८), अलिप्तता (८)
Impervious–अप्रवेश्य (५), अभेद्य (५)
Impurity–अशुद्धता (६), (९), मळ (६), भेसळ (८)
Inactive–निष्क्रिय (१), (३), (५), (८), अक्रिय (५), (८), दुर्बल (१), अकर्मक (१), कर्तृत्वशून्य (१), क्रियाशून्य (१), जड (१), मंद (१), स्थूल (१)
Incinerate–भस्म करणें (५)
Incineration–दहन (७)
Incombustible–अदाह्य (५), अज्वलनशील (५)
Indicator–सूचक (४), दर्शक (१), (७), (८), (९), संज्ञक (१), संवेदक (१), बोधक (१), दिग्दर्शक (१), व्यंजक (७), दर्शक माध्यम (८)
Indigo–नीळ (सर्व)
Indium–इंद (५), (७), इंडियम् (८)
Induced radio-activity–कृत्रिम किरणोत्सर्ग (८)
Induction–प्रवर्तन (५), (८)
–ine–ईय (५)
Inert–जड (६), अचेतन (८)
Infra-red–अतिरक्त (८)
Inorganic–निरिंद्रिय (६), (८), खनिज (८), अनार्वण (७)
Insoluble–अविद्राव्य (४), (७), अद्राव्य (८), (९)
Interaction–परस्परक्रिया (५), अन्योन्यक्रिया (५)
Intermediates–मधलीं द्रव्यें
Internal secretion–अंतस्स्राव (८)
Inverted combustion–विपरीत ज्वलन (२)
Iodine–अद्द (५), योद (७), आयोडीन (८), (९)
Iodoform–योदपुत्तिक (२), आयडोफॉर्म (३), (८)

Ion-दल (१), (२), (७), अयन (१), (२), आयन (१), (८), वैद्यदणु (१), मूलक (१), विद्युद्युक्त परमाणु (८)
Ionisation-विद्लन (७), आयनीभवन (८)
Iridium-ऐंद्र (५), ईर (७), इरीडियम् (८)
Iron-लोह (सर्व), लोखंड (८)
Iron sulphide-लोह गंधिद (७), लोह सल्फाइड (८), (९), सुवर्णमाक्षिक (२)
Iron sulphate-हिराकस (२), लोह गंधित (७), लोह सल्फेट (९)
Isomeric-समावयवी (७)
Isomorphic-समरूपी (८)
Isomorphism-समाकृतित्व (७)
Isotope-एकस्थानीय (८)
Isotropic-समस्थितिधर्मी (५)
-ite-आयिन (५)

Kaolin-चिनी माती (७)
Keratin-शार्ङ्गधातु (५)
Kerosene-केरोसीन (१),(३), रॉकेल (१), खाणेल (१), घासलेट (१), मातीचें तेल (१)
Kinetic molecular hypothesis-चलत्रेणुकल्पना (७), गतिमान अणूंची उपपात्ति (८), (९)
Kinetic theory-गतिकल्पना (८)
Krypton-क्रिप्त (१), (५), क्रुप (७)

Laboratory-प्रयोगशाला (५), (८)
Lactic acid-दुग्धाम्ल (८), लॅक्टिक आम्ल (८)
Lactic bacteria-तक्रजंतु (८) ताकेजंतु (८)
Lactose-दुग्धशर्करा (२), (८)
Laevulose-वामशर्करा (८)
Lamp black-काजळ (३), काजळी (८)
Lanthanum-लंथन (५), लीन (७), लँथॅनम् (८)
Latent heat-गुप्त उष्णता (८), (९), सुप्त उष्णता (८)
Laterite-जांभा दगड (३)
Law-नियम (१), (४), (९), प्रमेय (१), सिद्धांत (१), तत्त्व (१)
Law of constant proportions-नियतप्रमाण नियम (७)
-multiple proportions-गुणितप्रमाण नियम (७)

Lead-सीस (३), (५), (७), शिसें (१), (८), शीस (८)
Lead oxide-शीस प्राण्यक (७), शिशाचें ऑक्साइड (८), (red) शेंदूर (१)
Lime-चुना (३)
-stone-चुनखडक (७)
-water-चुन्याची निवळी (६), (८)
Lining (Furnace)- भट्टीचें लिंपण (८)
Linseed oil-जवसाचें तेल (८)
Liquid-द्रव (१), (५), (६), (८), (९). द्रवरूप (१), (८), (९), द्रवयुक्त (१), प्रवाही (५)
-fuel-द्रवेंधन (४), पातळ जळण (८), प्रवाही जळण (८)
Litharge-मुर्दाडशिंग (२), मुद्दार शृंगक (२), मुरदारशिंग (६)
Lithium-ग्राव (५), (७), लीथ (७), लथियम् (८)
Litmus-लिट्मस् (८)
Lode-stone-चुंबकाश्म (८)
Lucifer matches-घर्षण काड्या (२)

Madder-मंजिष्ठ (८)
Magnesium-मग्न (३), (५), (७), मॅग्नेशियम् (८)
Magnetic-चुंबकीय (८)
-balance-चुंबकीय तराजू (८)
Magneto-chemistry-चुंबकीय रसायन (८)
Malleable-घनवर्धनीय (५), (६)
Maltose-यवशर्करा (२)
Manganese-मंगल (५), मंज (७), मँगेनीज (८), (९)
-dioxide-मंजद्विधोर्वक (३), मंजद्विप्राण्यक (७), मँगॅनीज् डायॉक्साइड (९)
Mantle-जाळीची टोपी (८)
Marble-संगमरवर (सर्व)
Marsh gas-दलदलींतला वायु (८), मार्श गॅस (८)
Mass-द्रव्यमान (५), ऐनद्रव्य (५), वस्तुमान (६), (७), (८)
Matter-वस्तु (५), (६), (८), द्रव्य (५), (८), (९), पदार्थ (६), (८), वस्तू (नपुंसकलिंगी) (७)
Medium-माध्यम (५), (७). (८), वहित्र (६), (७)
Melting point-विलयसीमा (२), द्रवणबिंदू (१), (८), (९), द्रावणबिंदू (१), द्रवीभवनबिंदू (१), द्रवणांक (५), विलयाबिंदू (७)

Mercuric chloride–वीर (२), शवीर (२), दालचिकणा (२), पारद क्लोराइड (८), मर्क्यूरिक क्लोराइड (९)
oxide–शिपीचंद (२), पारद ऑक्साइड (९)
sulphide–कज्जली (२), पारद सल्फाइड (९)
Mercurous chloride–रसकापूर (२), कॅलोमेल (९)
Mercury–पारा (१), (६), (८), पारद (१), (३), (५), (७), (८), पार (५)
Meta–मित (५)
Metal–धातु (३), (५), (७), (८), (९)
Metallic–धातव (६)
Metaphosphoric acid–परास्फुरित अम्ल (७), मेटॅफॉस्फॉरिक आम्ल (९)
Microscope–सूक्ष्मदर्शक (५)
Mineral–खनिज पदार्थ (५), खनिज (८)
Mixture–मिश्रण (सर्व), मिश्रपदार्थ (७)
Mole–लेश (७)
Molecular weight–लेशभार (७), अणुभार (८), (९)
Molecule–अणु (१), (२), (४), (५), (८), (९), रेणु (१), (३), (६), (७), रेणुक (७)
Molybdenum–मोलद (५), मेदिन्य (७), मॉलिब्डेनम् (८)
Monoclinic–एकप्रस्तर (२), प्रवर्त (७), एककल्ली (८)
Monovalent–एकशाक्तिक (३), एकधारक (४), एकमूल्य (८)
Mordant–दंशक (२), रंगबंधक (२), (७), बंधक (७), रंगबंधकर (८), (९)
Mother liquor–शेषद्रव (२)
Multiple proportion–गुणक प्रमाण (४), (९)

Naphthalene–डामराच्या गोळ्या (१), (८), नॅप्थॅलिन (८)
Nascent–नवजात (१), जायमान (५), व्यज्य मान (५)
Negative–ऋण (६), (८), ऋण कांच (८)
-electrode–ऋणाग्र (८), ऋणध्रुव (५)
Neodymium–न्योदिम (५), निओडिमियम् (८)
Neon–निऑन (१), (८) न्युन (१), नीव्य (७),
Neutral–उदासीन (४), (५), (७), (६), निर्वीर्य (३), नक्र (६),(७), निष्प्रभावी (६), नक्रधर्मी (७), तटस्थ (८), (९)
Neutralisation–साम्यावस्था (१), निर्गुणीकरण (१), तटस्थीकरण (१), अविकारीकरण (१), विरी घालवणें (३), निर्वापण (३), (७), उदासिनीकरण (२), (९)

Neutralised-निर्वापित (७)
Neutron-शून्यकण (८)
Nickel-निकिल (५), नोह (७), निकेल (८)
Nitrate-नात्रित (२), (५), नात्रिक (३)
Nitre-सोरा (५), (६), पालाशनत्रित (५), नायटर (८)
Nitric acid-नत्राम्ल (१), नायट्रिक आम्ल (८), (९)
Nitric oxide-नत्रक प्राणिल (५), नत्रप्राण्यक (७), नैट्रिक ऑक्साइड (९)
Nitride-नात्रिद (२), नात्रिल (५), नत्रद (७), नत्रक (७)
Nitrifying-नत्राम्लजनक (२)
Nitrite-नात्रित (३), नत्रायित (५), नायट्राइट (९)
Nitrobenzene-नात्रित बेंझीन (५)
Nitrogen-नत्र (१), (३), (५), (७), (८), नायट्रोजन (१), (८), (९)
-cycle-नत्रचक्र (२), नायट्रोजन चक्र (८)
Nitrogen monoxide (nitrous oxide)-नात्रिम प्राण्यक (७), नात्रिम उर्वक (७)
-peroxide-नत्रीय प्राण्यक (७), नत्र प्रप्राणिद (२), नत्रक परिप्राणिल(५)
-pentoxide-नत्रक पंचप्राणिल (५), नत्रिक प्राण्यक (७)
-trioxide-नात्रिक प्राण्यक (७)
Nitrous acid-नात्रिताम्ल (७), नायट्रस आम्ल (९)
Nitroglycerine-नायट्रोग्लिसरीन (८)
Nitrous oxide-नात्रिम प्राण्यक (७), नात्रिम उर्वक(७), नायट्रस ऑक्साइड(९)
Non-conductor-अवाहक (६), (८)
-crystalline-बिनरवाळ (७)
-metal-अधातु (३), (७), (९)
Normal-प्रमाणयुक्त (५), यथाप्रमाण (५), प्रमाण (९)
-solution-प्रमित विद्रव (७), प्रमाणद्राव (७), (९)
Nucleus-गाभा (८), केंद्र (८)

Octahedral-अष्टपैलू (६), (८)
Octahedron-अष्टफलक (५), अष्टपैलू (७)
Octave-अष्टक (७)
-oid-कल्प, ओद, अनु (५)
Oil gas-तेलवायू (८)
-of vitriol-तीव्र तेजाब (५)
Operation-प्रक्रिया (३)

Optical glass–चाक्षुषी कांच (८)
Orbit–कक्षा (८)
Ore–अशोधित धातू (५), आयस (७), खनिज (८)
Organic–आर्वण (३), (७), सेंद्रिय (५), (८), (६), प्राणिजन्य (८), कर्बरसायन (८), कार्बनयुक्त (८)
–chemistry–आर्वणरसायन (३), (७), कर्बरसायन (८)
Ortho–ऋजु (५)
–phosphoric acid–संस्फुरिकाम्ल (७)
Oscillation–आंदोलन (८)
Osmium–ऑस्मियम् (१), (८), ओस्म (५), ऊष (७)
Osmosis–द्रवाभिसरण (१), अभिसरण (५), (८), तर्षण (७)
Osmotic pressure–अभिसरण दाब (१), अभिसारक दाब (८), (९), तर्षण भार (७)
–ous– (प्रत्यय नाहीं) (५), –इत (७)
Oven–भट्टी (७), धगठाण (७)
Oxidation–वर्धन (३), (७), ऊर्वण्ण (७), प्राणिलीकरण (५), ऊर्वसंयोग (३), प्राणन (२)
Oxide–प्राणिद (२), ऑक्साइड (१), (९), भस्म (१), ऊर्वक (१), (३), प्राण्यक (७), प्राणिल (५), ऊर्वद (७), प्राण्यद (७)
Oxidising agent–प्राणक पदार्थ (२), उर्वदायक (३)
Oxygen–ऊर्व (१), (७), प्राणवायू (१), (८), ऑक्सिजन (१), (८), (९), प्राण (५), अम्लजन (५), प्राण्य (७)
Oxy-hydrogen–प्राणोज्ज (२)
Ozone–ओषण (१), ओझोन (१), (५), (८), (९)

Palladium–पलाद (५), (७), पॅलॅडियम् (८)
Paraffin–खनिज मेण (२), शुद्ध मेण (१), पॅरॅफिन (१)
Parchment–चर्मपट (५)
Particle–कण (५), (७), (८), (९), रज (५)
Per–-परि (५)
Perclorie acid–प्रहरिकाम्ल (७), परक्लोरिक आम्ल (८)
Periodic–नियतांतर (८)
–classification–नियतांतर रचना (८), आवृत्ति रचना (७)
–law–आवृत्ति नियम (७)
–system–आवर्तपद्धति (८)

Peroxide-प्रप्राण्यक (७), पेरॉक्साइड (९)
Petroleum-फत्रेल (२), शिलातेल (२), पेट्रोलियम् (१), खाणेल (१), ग्यासोलीन (१)
Pharmaceutical-औषधाविषयक (८), औषधी (८)
Phase rule-कलानियम (७), स्थितिनियम (८)
Phlogiston-अग्निद्रव्य (१), फ्लॉजिस्टॉन (१), (८)
Phosphate-स्फुरित (२), (५), (७), स्फुरिक (३), फॉस्फेट (८), (९)
Phosphide-स्फुरिद (२), स्फुरिल (५), फॉस्फाइट (८)
Phosphite-स्फुरायित (५), फॉस्फाइट् (८)
Phosphorescence- स्वयंप्रकाश (८)
Phosphorus-प्रस्फुर (२), स्फुर (५), (७), फॉस्फरस (८), (९),
Photo-chemistry-प्रकाशरसायनशास्त्र (१), (५), (८)
Photography-प्रकाशलेखन (१), निकाशन (१), छायाचित्रण (१), छायाचित्रलेखन (१), प्रकाशाचित्रण (१)
Photo-plate-फोटोची कांच (८)
-synthesis-प्रकाशजन्य संयोग (५), (८)
Physical-पार्थिव (१), वास्तव (१), वैज्ञानिक (१), भौतिक (१), (२), प्राकृतिक (२)
-chemistry-पदार्थवैज्ञानिक रसायन (१), वैज्ञानिक रसायन (८), (१), वास्तव रसायन (१), (८), भौतिक रसायन (१)
-change-वास्तव फेरफार (१), कायिक फेरफार (४)
-property-गुण (७)
Pig iron-डुकरी लोखंड (२), कच्चें लोखंड (८), (९), अशुद्ध लोखंड (८), (९)
Pigment-पुट (१), रंग (१), द्रव्य (१), रंजक (१)
Pipette-शोषनळी (१), लघुनलिका (१), (५), पिपेट (१), (९), सोसनळी (६), (७),
Pitch-डांबर (१), डामर (१)
Plane-नितळ (८), सपाट (८), पृष्ठभाग (८), पातळी (८)
-of symmetry-प्रतिबिंब पातळी (८)
Plaster of Paris-कर्पूर शिलाजित (२), पॅरिसचें लुकण (८), (९)
Plating-मुलामा (८), गिलीट (८)
Platinised asbestos-राजित अश्मतंतु (२)
Platinum-राजत (७), प्लॅटिनम् (८)
Pointer-दर्शक (८)
Polonium-पोलोनियम् (८)

Polish-रोगण (२), झिलई (१), लकाकी (१), पॉलिश (१),
Polymer, polyymeric-प्रभूतावयवी (७)
Polymorphic-बहुरूपी (८), अनेकाकृति (८)
Polymorphous-अनेकाकृति (७)
Porous-साछिद्र (६)
Positive electrode-धनाग्र (८), धनध्रुव (५)
Positron-धनकण (८), धनयुक्तकण (८)
Potassium-पालाश (३), (५), (७), पोटॅशियम् (१), (८), (९)
-carbonate-जवखार (१), पापडखार (१), पो. कार्बोनेट (९)
-chlorate-पालाश हरिक (७), पो. क्लोरेट (९)
-nitrate-सोडाखार (१), सोरा (१), पो. नायट्रेट (९)
-permanganate-पालाश प्रमंजित (२), पो. परमॅंगॅनेट (९)
Praseodymium-प्रास्युदिन (५), प्रासिओडिमियम् (८)
Precipitant-अवक्षेपक (१)
Precipitate-अवक्षेप (१), (६), (७), साका (४), (६), (८), (९), निपात (७)
Precipitated-निपातित (७)
Precipitation-निपातन (७)
Pressure-दाब (१), (३), (६), (८), (९), दडपण (१), प्रेरण (३),(७), भार(६)
Prism-त्रिधारी (लोलक) (८)
Producer gas-हवा कोळशाचा वायु (१), प्रोड्यूसर वायु (१)
Proto- -प्राति (५)
Proteid-नत्रिद (८)
Protein-प्रोत (८), पौष्टिक (८), प्रोटीन (८)
Proton-धनाविद्युत्कण (१), (२), धनकेंद्र (१), धनबिंदू (१), प्रोताणु (१), धन-बीजक (१), धानक (७), प्रोटॉन (८), धनयुक्त कण (८)
Protoplasm-आदिफेन (८)
Prussic acid-प्रुसिक आम्ल (८)
Pulp-रांधा (८)
Purification-शुद्धीकरण (१), (३), (८), (९), शोधन (१), (८)
Pyrite-सुवर्णमुखी (७)
Pyro- -मध्य (५)
Pyrophosphoric acid-परिस्फुरिकाम्ल (७)
Pyrotechnic-अग्निक्रीडा (२)

Qualitative-गुणविशिष्ट (४), (९)
-analysis-गुणपृथक्करण (५), ईट्टक्ताकरण (छाननी) (७)
Quantitative-परिमाणविशिष्ट (४), (५), (९)
-analysis-परिमाणपृथक्करण (५), इयत्ताकरण (७), इयत्तेनें छाननी (७)
Quantum of energy-शक्तिपुंज (८)
Quartz-स्फटि कीगार (२), (८), गारगोटी (१), (६), (८), गार (७)
Quick-lime-चुनकळी (३), (९)

Radical-मूलक (२), (५), खंडक (७), परमाणुसंघ (८)
Radio-activity-किरणोत्सर्ग (८)
Radium-रद (५), (७), रेडियम् (८)
Rancid-खवट (८)
Rarefaction-विरलीभवन (८), विरलीकरण (८), विरलभाव (७)
Rare gases-दुर्मीळ वायू (८)
-earth elements-दुर्मीळ मूलतत्त्वें (८)
-earths-दुर्मीळ भस्में (८)
Re-action-प्रतिक्रिया (५), प्रक्रिया (६), (९), विक्रिया (७), क्रिया (८)
Reaction formula-विक्रियादर्शक समास (७)
Reagent-क्रियाकारक (१),प्रतिक्रिया पदार्थ (१), विकारक (३), परीक्षक द्रव्य (५), (९), गमक (७)
Reciprocal proportions-व्युत्क्रमानुपात(१) अन्योन्य प्रमाण (३),
Receiver-ग्राहक (५), (६), (८), (९), ग्रहणी (६), (७), धारणी (७)
Rectifier-शोधनयंत्र (५)
Red lead-शेंदूर (३), (८),
Red sulphide of mercury-रससिंदूर (३),
Reducing-निष्प्राणक (२), हारक (२), (३), (५) अपहारी (८),
Reduction- निष्प्राणन (२), क्षपण (३), (७), हरणक्रिया (४), (५), संस्कारक्रिया (५)
Refining-शोधनकार्य (८), शुद्धीकरण (८)
Refractive index-वक्रीभवनगुणक (५)
Refrigerator-थंडीठाण (७), शीतालय (७)
Regular-सुसम (७), समभुज समकोनी (८)
Residue-अवशेष (सर्व)
Resin-राळ (८), लुकण (८), डिंक (८), गोंद (८)
Respiration-श्वसन (८)

*

Retort-बकपात्र (१), (४), (६), (८), (९), हंसपात्र (३), (७), सरपीस (२), बकयंत्र (२),
Reversible-प्रतीपगामी (५), उलटसुलट (५)
Rhenium-र्‍हेनियम् (१), (८)
Rhodium-ऱ्हद (५), रोह (७), र्‍होडियम् (८)
Rhombic-समचतुष्फल (८), समांतर बाजू सम (८)
Rock crystal-स्फटिक (३)
Rotation-परिभ्रमण (५)
Rubidium-रूपद (५), रक्तांक (७), रुबीडियम् (८)
Ruthenium-रुथेन (५), रूथ (७), रुथेनियम् (८)
Rust-गंज़ (सर्व)

Safety matches-निर्भय काड्या (२), सुरक्षित काडया (८)
-lamp-सुरक्षित दिवा (८)
Saline compound-लवण (७)
Salt-लवण (सर्व), मीठ (५), क्षार (५)
Samarium-सामर (५), सॅमॅरियम् (८)
Sand bath-वाळूवेठा (३)
Saponification-सर्जीभवन (५), साबू करणें (५)
Saturated-परिप्लुत (१), संपृक्त (२), (४), (१), (५), (६), (८), (९), दाट (२), तृप्त (६), (८), (७)
-solution-तृप्त विद्रव (७), भरघांस विरघळा (७)
Saturation-तृप्ति (७)
Scale-प्रमाणमाप (८)
Scandium-स्कंद (५), (७), स्कँडियम् (८)
Scattering-विकीरण (८)
Sediment-गाळ (४)
Selenium-सोम (५), सूम्य (७), सेलेनियम् (८)
Sensitive-शीघ्रग्राही (५)
Sensitive to light-प्रकाश परिणामी (५)
Separation-पृथक्करण (७)
Silica-सिकता (३), शुद्ध वाळू (१)
Silicate-सिकित (२), शैलित (२), शैलिक (३)
Silicious-गारेचे (७)
Silicon-शैल (३), (७), सिलिकॉन (१), (८) सिक (५), सिलिक (७), सिक (७),

Silver–रजत (३), (५), (७), रौप्य (८), (९)
Silver halide–रजत हरकादिक (३)
Silvering–रुपेरणें (७)
Silver nitrate–रजतनत्रित (५), काडीखार (५), रौप्य नायट्रेट (९)
–sulphide–कृष्णतार (२)
Sink–मोरी (५), कुंडी (५)
Slag–मळी (२), (८), काचाकिट्ट (२), गाळ (८)
Slaked lime–विरलेला चुना (६), सफेता (८), चुन्याची फक्की (८)
Sodium–सामुद्र (३), (७), सिंधु (५), सिंध (५), सज्ज (७), सोडियम् (८), (९)
–carbonate–सज्जीखार (३)
–hydroxide–सोडा (८), सोडियम हायड्रोक्साइड (८), (९)
Soft water–हलकें पाणी (६), मृदुजल (८)
Solder–डाख (८)
Solid–स्थाणु (१), (३), घनरूप (१), घन (१), (६), (८), (९), घट्ट (८)
Solubility–विद्राव्यशक्ति (१), विद्रुति (३), (४), (७), द्राव्यता (८)
Soluble–विद्राव्य (१), (४), द्राव्य (१), (९), द्रावणशील (६), विद्रव्य (७), विरघळणारा (७)
Solute–विद्राव (४), द्राव्य (१), (९), विद्रुत (६), (७)
Solution–विद्रव (१), (३), (४), (७), विरघळा (१), (३), (७), (८), द्राव (१), (८), (९), द्रावण (५), विद्राव (६)
Solvent–द्रावक (१), (४), (५), (६), (८), (९), विद्रावक (६), (७)
Space-periodic–नियतावकाश (८)
Spark–ठिणगी (१), (४), स्फुलिंग (१)
Spectro-meter–वर्णावलीमापक (७), विच्छिन्नाकिरणमापक (५), वर्णमापक (८)
Spectro-scope–वर्णलेखक (८),
Spectrum–विच्छिन्नाकिरण (५), वर्णावली (७), रंगपट्ट (८), वर्णलेख (८)
Spectrum analysis–वर्णलेख-विश्लेषण (८)
Spinell–शनी (८)
Stable–स्थायी (२), स्थिर (१), (४), (६), (८), स्थावर (१), दृढ (१)
Stainless steel–न गंजणारें पोलाद (८)
Stand–बैठक (५), ठाणें (५), घोडा (५), (७), ठेला (७), ठीया (७), ठाण (७)
Standard–प्रमाण (१), (८), (९), आप्तमान (१), प्रमाणभूत (१) ठराविक (४),
Standardise–ठराविकपणा आणणें (८)
Standard solution–प्रमाणद्राव (५), (९), आप्तविद्रव (७)

Starch-तवकीर (१), पिष्टसत्व (२), (५), (८), तौकिर (३),(८), पिष्ट (८), सत्व, (८), तवकील (८)
Steam distillation-बाष्प-उर्ध्वपातन (८), (९)
Steel-पोलाद (सर्व)
Stiff paint-लद्दा (८),
Storage battery-संग्राहक विद्युद्घट (८)
Strontium-स्त्रांत (५), शोणद (७), स्ट्रॉंशम् (८)
Structure-रचना (५), घडण (५)
Sub- उप- (५)
Sublimation-संप्लुवन (३), (४), (७), संप्लव (७)
Substance-द्रव्य (१), (३), (७), (९), पदार्थ (८)
Substitute-बदली (८)
Substitution-आदेशक्रिया (५), अदलाबदल (८)
Subtractive method-आकर्षण पद्धति (८)
Suorose-इक्षुशर्करा (२)
Sugar-साखर (८), शर्करा (८), (९)
Sulphate-गंधित (२), गंधिक (३), (७), गंधकित (५), सल्फेट (८)
Sulphide-गंधित (३), गंधाकिल (५), गंधक (७), सल्फाइड (८)
Sulphite-गंधकायित (५), सल्फाइट् (८)
Sulphur-शुल्बारि (३), गंधक (सर्व), गंध (५), (७),
Sulphuric acid-तेजाब (१), (८), सल्फ्यूरिक आम्ल (१), (८), (९), गंधकाम्ल (२), गाधिकाम्ल (७),
Sulphurous acid-गंधिताम्ल (७), सल्फरस आम्ल (८), (९)
Super-अति- (५), उपरि- (५)
Superheated-अतितप्त (८)
Superphosphate-सुप्रस्फुरित (२)
Supersaturated-अतितृप्त (७), (९)
Supersaturation-अतिसंपृक्तता (५)
Surface-tension-पृष्ठओढ (८)
Suspended-लोंबता (५), विधारित (७)
Suspension-विधारण (७)
Symbol-चिन्ह (३), (४), (७), (८), (९)
Symmetrical-सममिताकार (१), संमिताकार (१), संप्रमित (२), समप्रमाण (८)
Synthesis-संघटण (२), संयोगीकरण (२), (५), (६), (८), (९), एकीकरण(४), संयोग (१)

System-रचना (८), मंडळ (८)

Talc-संगजिरें (८), संगजिऱ्हा (८)
Tan-कमावणें (सर्व)
Tannic acid-टॅनिक आम्ल (८)
Tantalum-तंतल (५), तंत (८), टँटॅलम् (८)
Tartaric acid-द्राक्षाम्ल (२), चिंचिकाम्ल (३), टार्टारिक आम्ल (८)
Television-दूरदर्शन (८)
Tellurium-भौम (५), भूम्य (७), टेल्युरियम् (७)
Temperature-उष्णमान (५), (८), (९), तपमान (७)
Tempering-पाणी देणें (८), (९)
Test-परीक्षा (७), (८), (९), पारख (७), कसोटी (७), पकड (७), कस (८)
Test-tube-प्रयोगनलिका (१), (२), (८), (९), परीक्षिणी (१), कसनळी (५), पारखणी (६), (७), परीक्षणनालिका (६)
Test-tube-stand-पारखाळें (७)
Tetragonal-चतुष्फल (८), चारपैलू (८)
Tetrahedron-चतुष्फलक (५)
Tetravalent-चतुःशक्तिक (५), चतुर्मूल्यक (५), चतुःसंयोगी (८)
Thallium-थालु (५), थाल (७), थॅलियम् (८)
Theoretically-शास्त्रतः (७), उपपत्तिदृष्ट्या (७)
Theory-उपपत्ति (७), (८), (९), शास्त्र (७)
Thermometer-उष्णमानमापक (५), (८), (९)
Thiosulphuric acid-गंधगंधिकाम्ल (७), गंगंधिकाम्ल (७)
Thistle funnel-थेट गळणी (३), लांब नळीचें नसराळें (९), नळीची चाडी (५)
Thorium-थोरियम् (१), (८), थुर (१), (५), थर्व (७)
Thulium-थूल (५), थूलियम् (८)
Time-periodic-नियतकालिक (८)
Tin-कथील (१), (३), (६), (८), (९), वंग (३), (५), (७),
Titanium-टिटॅनियम् (१), (८), तितन (५), तित (७)
Titration-समाकलन (७), समावहन (७)
Titre-कलनांक (७)
Toluene-टोलुईन (८)
Topaz-पुष्कराज (८)
Transluscent-अस्पष्ट (२), भेद्य (२), अर्धपारदर्शक (१), (८)

Tribasic–त्रिपद (७), त्रिभस्मिक (९)
Triclinic–त्रिप्रवर्त (७)
Tripod–तिकाटणें (१), तिपाई (१), तिवई (६)
Trivalent–त्रिमूल्यक (१), (५), त्रिसंयोगी (८)
Trough–थाळी (१), परात (२), द्रोण (२), तसराळें (६),(७), द्रोणी (६), दोणी (७)
Tube–नळी (सर्व) नालिका (८),
Tungsten–तुंग (३), (७), टंगस्टन् (१), (८), तुंगस्थ (५)
Turbid–गढूळ (५)
Turkey red–मंजिष्ठ (१)

Ultimate analysis–अंतिम पृथक्करण (८)
Ultra-violet–अतिनील (८)
Unhydrous–निर्जल (२), अनार्द्र (२), जलहीन (९)
Unit–एकक (१), (२), (६), (८), (९), एकधेय (१), (२), (७), एकमाप (१), परिमाण (६), मानक (६), (७), एकम् (७), एकमान (८)
Unsaturated solution–अतृप्त विद्रव (७), अतृप्त द्राव (८), (९), कमघांस विरघळा (७)
Uranium–युरेनिअम् (१), (८), वरुण (१), (५), (७)
Urea–मूत्रसत्व (५), मौत्रक (५), यूरिया (८)
Uric acid–मूत्राम्ल (५), (८)
U-tube–द्विशाख नळी (१), यू-नळी (१)

Vacuum–शून्यावकाश (५), निर्वात स्थळ (५), शून्य (६), (८), पोकळी (६), (८), निर्वात प्रदेश (६), (८)
Valency–मूल्य (२), संयोगीशक्ति (४), धारणा (४), (६), (७), मूल्यकत्व (५)
Vanadium–वनाट (५), बनाट (५), विनद (७), व्हॅनेडियम् (८)
Vapour–वाफर (१), (३), (७), बाष्प (१), (५), (८), (९)
 -bath–वाफरवेटा (४)
Varnish–रोगण (१), (२), लुकण (१)
Vaseline–फत्रैलस्नेह (२), व्हॅसेलीन (८)
Vinegar–शिरका (सर्व)
Virus–रोगविष (८)
Viscosity–घट्टपणा (८), घणसरपणा (८), प्रवाहिता (८)
Vitamin–जीवनतत्व (८), व्हिटॅमिन (८), जीवनसत्व (८)

Volatile–सुप्लव (२), (६), (७), चपल (१), (२), (९), चंचल (१), (५), (९), बाष्पभवनसुलभ (१), वाफरशील (३), (६), अस्थिर (५), वायु-परिणामी (५)
Voltameter–विद्युद्वियोजक (३), विद्युत्संचयमापक (८)
Volume–विस्तार (१), घनफळ (१), (५), आकार (१), आकारमान (१), (८)
Volumetric–व्यापविशिष्ट (२), (४)
–analysis–आकारतः परिच्छेद (७)

Wash bottle–शोधनकुपी (२), झारी (३)
Water gas–जलवायू (१), (८), (९), वॉटर गॅस (८)
Water of crystallisation–रवकजल (३), स्फटिकजल (८), (९)
Water-proof–पाणबंदी (८)
Weak–विलीन (८), सौम्य (८)
Weight–वजन (१), भार (२)
–of a molecule–रेणुभार (७), अणुभार (८), (९)
–an atom–अणुभार (६), परमाणुभार (८), (९)
White lead–पांढरें शिसें (८)
Wine–मदिरा (८), मद्य (८), शराब (८)
Wrought iron–घडीव लोखंड (६), (८), (९)

Xenon–झेनॉन (१), (८), झेन (१), (५), (७)
X-rays–क्ष-किरण (१) (८), घनभेदक किरण (२)

Yeast–किण्व (२), (५), (८), सुराबीज (२), खमीर (२), (५), (६)
Ytterbium–यितर्ब (५), इटर्बियम् (८)
Yttrium–यित्र (५), यत्र (७), इट्रियम् (८)

Zinc–जस्त (१), (३), (८), (९), जशद (५), यशद (५), (७)
Zirconium–जिर्कन (५), झीर (७), झिर्कोनियम् (८)
Zone–आवरण (२), भाग (८)

---

*

प्रकाशकः— दिनकर धोंडो कर्वे,
लॉ कॉलेज रोड, पुणें ४.

मुद्रकः—विठ्ठल हरि बर्वे,
आर्यभूषण मुद्रणालय, ९१५।१ भांबुर्डा पेठ, पुणें ४.